

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ

Ανασκαφές στη θέση Ερήμη-Λαόνιν του Πόρακου: Ανασκαφική περίοδος 2019

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων, Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων ανακοινώνει τη λήξη της φετινής (2019) ανασκαφικής περιόδου στη θέση Ερήμη-Λαόνιν του Πόρακου, που διεξήχθη από την Ιταλική Αρχαιολογική Αποστολή του Πανεπιστήμιου του Τορίνο υπό τη διεύθυνση του Δρος. Luca Bombardieri. Οι φετινές ανασκαφικές έρευνες διήρκησαν από τις 29 Ιουλίου μέχρι τις 29 Αυγούστου 2019 και αποκάλυψαν μεγάλο μέρος του οικισμού της Μέσης Εποχής του Χαλκού που υπάρχει στη θέση αυτή.

Η αρχαιολογική θέση Ερήμη-Λαόνιν του Πόρακου βρίσκεται σε ένα μικρό οροπέδιο στην ανατολική όχθη του ποταμού Κούρη και καλύπτει έκταση 2 εκταρίων περίπου. Κατά τη φετινή ανασκαφική περίοδο αποκαλύφθηκαν επτά σύγχρονοι χρονολογικά χώροι τόσο στο εργαστηριακό σύμπλεγμα όσο και στην οικιστική περιοχή, οι οποίοι είχαν διαφορετικές χρήσεις.

Η διερεύνηση του εργαστηριακού συγκροτήματος που βρίσκεται στην κορυφή του λόφου, κατέδειξε ότι οι εγκαταστάσεις στο χώρο αυτό χρησίμευαν κυρίως για τη βαφή υφασμάτων και αυτή η παραγωγική δραστηριότητα φαίνεται ότι είχε παίξει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του ιδιαίτερου κοινωνικού και ιδεολογικού χαρακτήρα της προϊστορικής αυτής κοινότητας της Ερήμης. Κατά τη φετινή ανασκαφική περίοδο, η διερεύνηση προχώρησε προς τη βόρεια, δυτική και νότια πτέρυγα του εργαστηριακού συγκροτήματος, αποκαλύπτοντας πλήρως τρεις ορθογώνιους στεγασμένους χώρους (SA IX, SA XI, SA XII).

Ο δυτικότερος χώρος SA IX (διαστάσεων 5,00x3,70μ.), μαζί με τον παρακείμενο χώρο SA X, διαμορφώνουν μια μικρή στεγασμένη «πτέρυγα» που συνδέεται απευθείας με τον κεντρικό χώρο SA V. Αυτό το τριμερές κτιριακό συγκρότημα φαίνεται ότι λειτουργούσε ως ένας μικρός λατρευτικός χώρος εντός του εργαστηριακού συγκροτήματος, στον οποίο λάμβαναν χώρα κάποιες τελετουργικές πρακτικές που ενδεχομένως συνδέονταν με τις παραγωγικές δραστηριότητες, δηλαδή τη βαφή των υφασμάτων, και τις ιδεολογικές προεκτάσεις που συνδέονταν με αυτές.

Στη νότια πτέρυγα του εργαστηριακού συγκροτήματος η ανασκαφή αποκάλυψε ένα μεγάλο ανοικτό χώρο εργασίας (SA XI, διαστάσεων 7,40x7,70μ.), ο οποίος με την πάροδο του χρόνου είχε στεγαστεί, καθώς και ένα μεγάλο ορθογώνιο χώρο (SA XII, 8,50x3,50μ.) στη βόρεια πτέρυγα. Η είσοδος στο χώρο SA XII ορίζεται από ένα μονολιθικό και βαθμιδωτό κατώφλι. Ο χώρος αυτός είχε πολλαπλό ρόλο (αποθηκευτικό και παραγωγικό), όπως τεκμηριώνεται από την ύπαρξη πίθων και μεγάλων αγγείων εγκατεστημένων στο δάπεδο, καθώς και αλεστικών εγκαταστάσεων (βλ. συνημμένη φωτογραφία). Η χωροθέτηση του SA XII, στο βορειότερο τμήμα του εργαστηριακού συγκροτήματος στην άκρη του οροπεδίου, κατέδειξε ότι υπήρχε κάποιο είδος κεντρικού και ολοκληρωμένου σχεδιασμού. Το εργαστηριακό συγκρότημα αποτελείτο στην ουσία από έναν κεντρικό ανοικτό αύλειο χώρο, ο οποίος περικλειόταν στις τρεις πλευρές (Βόρεια, Νότια και Δυτική) από μία σειρά παράλληλων και στεγασμένων χώρων.

Η ανασκαφική έρευνα στην οικιστική περιοχή, η οποία βρίσκεται σε χαμηλότερο πλάτωμα, αποκάλυψε διάφορες αρχιτεκτονικές φάσεις. Στον Τομέα Α2 εντοπίστηκε οικιστική μονάδα, δίπλα σε πέραςμα με νοτιοδυτική-βορειοανατολική κατεύθυνση, το οποίο οδηγούσε στο εργαστηριακό συγκρότημα στην κορυφή του οροπεδίου. Η ίδια έντονη οικοδομική δραστηριότητα παρατηρήθηκε και στο νοτιοδυτικό τμήμα της οικιστικής περιοχής (Τομείς Τ3 και Β2) κατά την υστερότερη φάση του οικισμού (Φάση Α), οπότε ανεγείρονται κτίσματα με ογκώδεις τοίχους πάνω από

προγενέστερες οικιστικές μονάδες, που ανήκουν στην πρωϊμότερη φάση του οικισμού (Φάση Β). Πιθανότατα αυτή η νεότερη οικοδομική δραστηριότητα να σχετίζεται με έναν ενιαίο οικιστικό σχεδιασμό που παρατηρείται γενικά κατά την προχωρημένη Μέση Εποχή του Χαλκού, ο οποίος περιελάμβανε εσωτερικές διόδους επικοινωνίας. Στο σχεδιασμό αυτό εντάσσεται και η ανέγερση του μεγάλου περιμετρικού του οικισμού τοίχου (τείχους;) που είχε εντοπιστεί σε προηγούμενες ανασκαφικές περιόδους στον Τομέα Τ1 και χωροταξικά, τουλάχιστον, διαχώριζε τον οικισμό από τις συστάδες των τάφων που υπάρχουν εκτός οικισμού (Τομέας Ε, νότια νεκρόπολη).

Μια διαφορετική από τις συνήθεις ταφικές πρακτικές της Μέσης Εποχής του Χαλκού που παρατηρούνται στην Ερήμη, εντοπίστηκε κατά την ανασκαφή της οικιστικής μονάδας 1 (διαστάσεις 4,40x3,90μ.) στον Τομέα Τ3 της οικιστικής περιοχής. Ανάμεσα σε χαλάσματα που σχετίζονται με την εγκατάλειψη της μονάδας αυτής, ανασκάφηκε η ταφή μια νεαρής γυναίκας. Το σώμα είχε αποτεθεί με το πρόσωπο προς τα κάτω, δίπλα σε μια προϋπάρχουσα λίθινη λεκάνη εγκατεστημένη στο πάτωμα, όπου είχαν τοποθετηθεί δύο ερυθροστιλβωτά ημισφαιρικά κύπελλα, πιθανότατα ως προσφορές στη νεκρή. Η προκαταρκτική ανθρωπολογική ανάλυση του σκελετού υποδεικνύει ότι η ηλικία της κατά το χρόνο θανάτου ήταν μεταξύ 15 και 20 χρονών. Είναι πολύ ενδιαφέρον το γεγονός ότι υπάρχουν μερικές αντίστοιχες περιπτώσεις γυναικείων ταφών της Πρώιμης-Μέσης Εποχής του Χαλκού στην Κύπρο, οι οποίες αποτελούν «ανωμαλίες» στο σύστημα, μια και εντοπίζονται εντός οικισμού και όχι έξω από αυτών. Το γεγονός αυτό από μόνο του υποδεικνύει ενδεχομένως μια διαφοροποίηση στον τρόπο ταφής σε κάποιες συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Η ερευνητική ομάδα της ανασκαφικής περιόδου του 2019 αποτελείται από ομάδα αρχαιολόγων του Πανεπιστημίου του Τορίνο, υποστηριζόμενη από ανθρωπολόγο του Πανεπιστημίου του Σέφιλντ και από αρχαιοβοτανολόγο του Ινστιτούτου Κύπρου, καθώς και από ομάδα τριών συντηρητών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (Εργαστήριο Συντήρησης Αρχιτεκτονικών Στοιχείων) και το Getty Conservation Program.

Όλες οι εργασίες έγιναν με την άδεια και την επιστημονική συνεργασία του Τμήματος Αρχαιοτήτων Κύπρου, μέσα στα πλαίσια της μακροχρόνιας και αγαστής συνεργασίας τόσο με τη Διεύθυνση του Τμήματος όσο και το προσωπικό του Αρχαιολογικού Μουσείου Επαρχίας Λεμεσού και του Τοπικού Αρχαιολογικού Μουσείου Κουρίου.

